

Charakteristika okresu Šumperk

Okres Šumperk se rozprostírá na severu Olomouckého kraje. Na jihovýchodě sousedí s okresem Olomouc a na severu s okresem Jeseník. Na východě má okres Šumperk společnou hranici s okresem Bruntál z Moravskoslezského kraje a na západě má společnou hranici s okresy Svitavy a Ústí nad Orlicí z kraje Pardubického. Ze severozápadu je okres vymezen státní hranicí s Polskem.

Celkovou rozlohou 1 313 km² se okres Šumperk řadí na druhé místo mezi pěti okresy Olomouckého kraje. Na celkové ploše Olomouckého kraje se okres Šumperk podílí 24,9 %. Z celkové rozlohy zaujímá zemědělská půda

42,5 %, podíl orné půdy na celkové rozloze je 21,8 % (orná půda se podílí na zemědělské půdě 51,2 %). Lesní pozemky tvoří 48,6 % z celkové výměry a nezemědělská půda činí 57,5 %.

Podnebí Šumperska je charakteristické velkými rozdíly, které jsou podmíněny velkým rozpětím nadmořských výšek. Teplá oblast je typická pro jižní část okresu v oblasti Mohelnicka, mírně teplou oblast zaujímá okolí Zábřezska a chladná oblast je tvořena větší částí území na severu. Z Hané se krajina pozvolna zvedá a míří k malebným Jeseníkům. Okresem protékají řeky Morava a Desná. Řeka Desná vzniká soutokem Divoké a Hučivé Desné, který se nachází v Koutech nad Desnou v nadmořské výšce 560 m.

Šumperský okres je tvořen 78 obcemi, z toho 8 městy (Hanušovice, Loštice, Mohelnice, Staré Město, Štítý, Šumperk, Úsov, Zábřeh). Začátkem roku 2003 zanikly okresní úřady a samosprávné kraje se od té doby pro účely státní správy dělí na správní obvody obcí s rozšířenou působností (Mohelnice, Šumperk, Zábřeh), ty dále na správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem (Hanušovice, Mohelnice, Šumperk, Zábřeh). K 1. 1. 2010 vznikla v Olomouckém kraji nová obec Petrov nad Desnou, a to oddělením části obce Petrov nad Desnou od obce Sobotín. V 78 obcích okresu Šumperk žije více než 120 tisíc obyvatel.

Šumperk je největší město okresu ležící na řece Desná, nazývané „Brána Jeseníků“. Na území města se nachází řada kulturních památek, např. renesanční zámek, Kostel sv. Jana Křtitele, bývalý dominikánský klášter s klášterním kostelem Zvěstování Panny Marie, starokatolický kostel sv. Jana Evangelisty a další. Na území města se dochovaly zbytky opevnění. Za zhlédnutí stojí Morový sloup, sousoší Nejsvětější Trojice v Jiráskových sadech, a mnoho měšťanských domů, soch, sousoší a náhrobků. První zmínka o městě se datuje do roku 1281. Šumperk, zpočátku spojený s těžbou kovů, se poměrně rychle rozvíjel. Na městě se podepsala třicetiletá válka, kdy z města zbyly pobožené hrady a vydrancované domy. Mnohem horší katastrofu zažil Šumperk v roce 1669, kdy město

postihl drtivý požár, tehdy shořelo takřka celé vnitřní město. Pohromy města v 17. století pokračovaly čarodějnickými inkvizicemi. Doba rozkvětu města začala opět v 18. století růstem manufaktur, zejména lnářských a textilních. Postupně ve městě vznikly slévárna, cihelny, továrny na výrobu textilních strojů, pivovar apod. Na začátku 20. století byla v Šumperku velká koncentrace průmyslových podniků, došlo k rozvoji peněžních ústavů, škol apod. Po roce 1938 byl Šumperk obsazen nacisty, většina Čechů byla nucena odejít a okupace zastavila veškerý hospodářský rozvoj. Po válce se vracela většina českých obyvatel a drtivá většina německy mluvícího obyvatelstva byla odsunuta. Místo tradičního textilního průmyslu se Šumperk přeorientoval na ryze podniky hutní, strojírenské a stavební. Vyhlášení Městské památkové zóny a nákladná obnova domů a ulic po roce 1989 výrazně změnila zejména zanedbanou historickou část města a vrátila sem plnohodnotný městský život. V současné době má v Šumperku trvalé bydliště necelých 26 tisíc obyvatel.

Pro milovníky Olomouckých tvarůžků bude zajímavé město **Loštice**, kde se tato sýrová pochoutka vyrábí. Loštice leží v jižní části okresu na řece Třebůvce a můžete zde navštívit unikátní muzeum tvarůžků, židovskou synagogu nebo židovský hřbitov. V Lošticích se vždy poslední květnovou sobotu pořádá tradiční turistický pochod Putování za Loštickým tvarůžkem.

Milovníci hradů a zámků mohou navštívit zámek **Úsov**, který leží v podhůří Hrubého Jeseníku na řece Doubravce, 5 km od Mohelnice. Zámek je z dálky dobře viditelný a nelze ho přehlédnout. Původně gotický hrad, postavený ve stylu francouzského kastelu, náleží mezi nejstarší na Moravě. Vystřídalo se tu několik rodů (Šternberkové, Boskovicové a od roku 1597 patřil hrad Lichtenštejnům, kteří vystavěli barokní zámeckou budovu). Od 19. století je na zámku umístěno lesnické a lovecké muzeum, které je ojedinělým historickým muzeem tohoto druhu ve střední Evropě. Jsou zde k vidění trofeje africké zvěře, především antilop, gazel, slona, lva, zebry a nosorožce pocházejících z přelomu 19. a 20. století. Další expozice prezentuje naše ptáky a savce a další doprovodné exponáty s loveckou tematikou (kolekce zbraní, nábytek vyrobený z kořenů stromů a předměty dokumentující lesnictví na počátku 20. století).

Obec **Velké Losiny** leží v údolí říčky Losinky asi 9 km od města Šumperk. Ve Velkých Losinách vás okouzlí renesanční zámek známý zejména čarodějnickými procesy. O těchto procesech byla napsána kniha a natočen film Kladivo na čarodějnice, které situaci popisují celkem věrohodně. V okolí se nachází náboženské

sochy a sousoší (např. fresky v zámeckých kaplích, socha sv. Jana Nepomuckého, sousoší Nejsvětější Trojice, sousoší Herakles se lvem, Farní kostel sv. Jana Křtitele, Kaple sv. Kříže a mnoho dalších). Další zajímavostí Velkých Losin, kam jezdí mnoho návštěvníků, zejména školáků na školní exkurze, je poslední papírna v Evropě, produkující tradiční ruční papír. V **Ruční papírně Velké Losiny** je umístěno Muzeum papíru, kde si mohou návštěvníci prohlédnout jak muzeum, tak shlédnout film o dnešní výrobě papíru. Od roku 2006 se v zaklenutém přízemí objektu nachází prostorná reprezentační prodejna s celým sortimentem výrobků papírny. V obci se dále nachází **Termální lázně Velké Losiny**, které patří mezi nejstarší a nejnámější moravské lázně. První zmínka o termálních lázních pochází z roku 1562. Léčivé termální prameny s teplotou okolo 36°C mají blahodárné účinky na pohybový

aparát a nervovou soustavu. Na území Velkých Losin vyvěrá 5 minerálních pramenů, z nichž lázně využívají dva prameny. Prvním minerálním pramenem je termální pramen Žerotín, který se nachází na louce mezi lesem a potokem v lázeňském parku v hloubce 1 000 m. Druhým minerálním pramenem je pramen Karel, který se nachází v dřevěném altánku nedaleko venkovního koupaliště.

Dalšími lázněmi v Šumperském okrese jsou Lázně **Bludov**, jejichž přírodním léčivým zdrojem je minerální termální voda pramenící přímo v lázeňském areálu. Lázně se zaměřují na problémy související s obezitou, onemocněním pohybového aparátu, nemocemi dýchacích cest, ledvin, alergií, ženskou neplodností atd.

Velkou zajímavostí okresu je **Přecherňácká vodní elektrárna Dlouhé stráně**, která byla v internetové anketě v roce 2005 zařazena mezi 7 největších divů České republiky. Horní nádrž elektrárny tvoří člověkem vytvořené jezero, které je nejvýše položenou vodní plochou v ČR (1 350 m n. m.). Hlavním úkolem elektrárny je zabezpečit stabilitu elektrizační soustavy, pro kterou je nezbytná rovnováha mezi aktuální spotřebou a výkonem dodávaným energetickými zdroji.

Několikrát denně tak přechází z čerpadlového do turbínového režimu a naopak. Vlivem nástupu větrných a slunečních elektráren se výrazně zvýšila nestabilita systému. Proto v poslední době elektrárna přechází do čerpadlového režimu i během dne, zatímco dříve přecházela do tohoto režimu nejčastěji pouze v noci.

Oblast Šumperska osloví zejména překrásnou a rozmanitou přírodou. Jádrem oblasti je horské až velehorské, těsně pod horami se rozprostírají velké kotliny a nížiny.

Pozoruhodná příroda na Šumpersku je chráněna ve 2 chráněných krajinných oblastech (Jeseníky a Litovelské Pomoraví), ve 4 národních přírodních rezervacích (Králický Sněžník, Praděd, Rašeliniště Skřítek a Šerák-Keprník) a ve 13 přírodních rezervacích. Na Šumpersku je po Olomoucku nejvyšší počet památných stromů v Olomouckém kraji, a to 73.

Nejmohutnějšími horami je Hrubý Jeseník, kterému vévodí nejvyšší hora Moravy **Praděd** (1 491 m n. m.). Druhým největším pohořím je Králický Sněžník, pohraniční pohoří, o které se dělí Česká republika s Polskem. Řeka Morava, která v této oblasti pramení, je zásobárnou vody pro celou Moravu. Kolem vodních toků a ploch se rozkládá komplex lužních lesů, který si díky pravidelným záplavám zachovává původní ráz. Třetím velkým pohořím jsou Rychlebské hory, z větší části patřící do okresu Jeseník.

Na Šumpersku si přijdou na své milovníci jak letních, tak zimních sportů. V zimě si příznivci sjezdového a běžeckého lyžování, snowboardů či zimní turistiky mohou zasportovat ve známých lyžařských střediscích, jako například na Červenohorském sedle, Přemyslově, Branné, Klepáčově, Paprsku, Hynčicích nebo v nově otevřeném areálu v Koutech nad Desnou. V letním období se zase milovníkům turistiky či horských kol otevřou nepřekonatelné výhledy zdejší přírody.

Nejtypičtější potravinou regionu jsou Olomoucké tvarůžky, vyráběné ale v Lošticích na Šumpersku. První český výrobce biopotravin a jeden z největších současných zpracovatelů biosurovin u nás, obchodní společnost PRO-BIO s r.o., má sídlo ve Starém Městě. Múslí tyčinky jsou mimo jiné zase produktem akciové společnosti Úsovsko se sídlem v Klopíně. Známý je i Pivovar HOLBA, a.s., Hanušovice s pivovarským muzeem.

Zdroje dat: www.czso.cz; www.sumperk.cz; www.drusop.nature.cz; www.eklasa.cz,
www.eagri.cz